

GENERÁLNE RIADITEĽSTVO PRE VNÚTORNÉ POLITIKY
TEMATICKÁ SEKCIA B: ŠTRUKTURÁLNE POLITIKY A POLITIKY
SÚDRŽNOSTI

KULTÚRA A VZDELÁVANIE

INTERNACIONALIZÁCIA
VYSOKOŠKOLSKÉHO VZDELÁVANIA

ŠTÚDIA

Abstrakt

Štúdia zameraná na pochopenie koncepcie internacionalizácie vysokoškolského vzdelávania v európskom kontexte, vypracovaná na základe dvoch prieskumov, analýzy úlohy digitálneho vzdelávania, desiatich národných správ z európskych krajín a siedmich správ z mimoeurópskych krajín. Výsledkom štúdie sú závery a odporúčania týkajúce sa budúcnosti internacionalizácie vysokoškolského vzdelávania v Európe, ktoré vychádzajú z národných správ a metódy Delphi, ktorých autormi sú experti v oblasti medzinárodného vysokoškolského vzdelávania.

Tento dokument si vyžiadal Výbor Európskeho parlamentu pre kultúru a vzdelávanie.

AUTORI

Centre for Higher Education Internationalisation (CHEI): Hans de Wit, Fiona Hunter
European Association for International Education (EAIE): Laura Howard
International Association of Universities (IAU): Eva Egron-Polak

ZODPOVEDNÝ ADMINISTRÁTOR

Markus J. Prutsch
Tematická sekcia B: Štrukturálne politiky a politiky súdržnosti
Európsky parlament
B-1047 Brusel
E-mail: poldep-cohesion@europarl.europa.eu

REDAKČNÁ POMOC

Lyna Pärt

JAZYKOVÉ VERZIE

Originál: EN
Preklad: DE, FR

O VYDAVATEĽOVI

Ak chcete kontaktovať tematickú sekciu alebo odoberať jej mesačný bulletin, píšete na:
poldep-cohesion@europarl.europa.eu

Text bol dokončený v júli 2015
© Európska únia, 2015

Tento dokument je dostupný na internete na stránke:
<http://www.europarl.europa.eu/supporting-analyses>

ODMIETNUTIE ZODPOVEDNOSTI

Za názory uvedené v tomto dokumente zodpovedá výlučne autor a tieto názory nevyhnutne nepredstavujú oficiálne stanovisko Európskeho parlamentu.

Reprodukcia a preklad na nekomerčné účely sú povolené v prípade, že je uvedený zdroj a vydavateľ je o tom vopred informovaný a dostane kópiu.

ZHRNUTIE

Štúdia o *internacionalizácii vysokoškolského vzdelávania* poskytuje prehľad o trendoch v internacionalizácii vysokoškolského vzdelávania s osobitným zameraním na Európu a zaoberá sa otázkou, čo je internacionalizácia a čo by malo byť jej cieľom. Internacionalizácia vysokoškolského vzdelávania je relatívne nová, avšak široká a rozmanitá oblasť. Riadi sa dynamickou kombináciou politických, hospodárskych, spoločensko-kultúrnych a akademických princípov, ktoré majú vplyv na jednotlivé regióny, krajiny a inštitúcie v závislosti od ich konkrétnej situácie, ako sa na to jasne poukazuje v 17 správach z jednotlivých krajín. Hoci neexistuje jediný model, ktorý by bol vhodný pre všetky krajiny, spoločné sú ciele a v tejto štúdii sa uvádza 10 kľúčových prvkov vývoja:

1. rastúci význam internacionalizácie na všetkých úrovniach (širšia škála činností, strategickjší prístup, rozvíjajúce sa národné stratégie a ambície)
2. rastúci trend inštitucionálnych stratégií internacionalizácie (ale aj rizík homogenizácie a zamerania sa len na kvantitatívne výsledky)
3. všadeprítomná problematika financovania
4. silnejúci trend privatizovania internacionalizácie vysokoškolského vzdelávania prostredníctvom tvorby príjmov
5. konkurenčný tlak z dôvodu globalizácie s narastajúcim trendom zblížovania ambícií, ak nie aj konkrétnych činností
6. zjavný posun od (výlučnej) spolupráce k (väčšej) hospodárskej súťaži
7. rozvíjajúca sa regionalizácia, pričom Európa sa často považuje za príklad
8. všadeprítomný nárast, pokiaľ ide o číselné vyjadrenie, pričom výzvou zostáva vzťah medzi kvantitou a kvalitou
9. chýbajúce dostatočné údaje na komparatívnu analýzu a prijímanie rozhodnutí
10. novými oblasťami záujmu sú internacionalizácia učebných plánov, nadnárodné vzdelávanie a digitálne vzdelávanie.

V Európe sa proces internacionalizácie vysokoškolského vzdelávania nepochybne začal rozvíjať vďaka európskym programom, najmä programu ERASMUS, ktorými sa vytvorilo spoločné chápanie internacionalizácie a ktoré sú zároveň jej hnacím prvkom, pričom bolonský proces tento trend ešte posilnil. Takisto je zrejmé, že európske programy a modely ovplyvnili vývoj internacionalizácie vysokoškolského vzdelávania v ostatných regiónoch sveta.

Internacionalizácia vysokoškolského vzdelávania sa začína čoraz viac uplatňovať na národnej a inštitucionálnej úrovni, a to najmä v Európe. I keď sa hovorí o komplexnejších stratégiách internacionalizácie vysokoškolského vzdelávania, v skutočnosti je pred nami ešte dlhá cesta. Miera úspešnosti dosahovania cieľov je dokonca aj v rámci Európy rozdielna, pričom výzvy stále existujú v južnej Európe a najmä v strednej a východnej Európe.

Vedúce osobnosti vysokoškolského vzdelávania a odborníci pracujúci v oblasti internacionalizácie vysokoškolského vzdelávania považujú zlepšenie kvality výučby a vzdelávania a prípravu študentov na život a prácu v globalizovanom svete za kľúčový prínos a dôvody na ďalší rozvoj internacionalizácie vysokoškolského vzdelávania. Regionálne, resp. vnútroštátne politiky považujú za hlavnú vonkajšiu hnaciu silu s potenciálom ovplyvniť inštitucionálne politiky a ako priority internacionalizácie

vysokoškolského vzdelávania určili medzinárodnú mobilitu študentov, spoluprácu v oblasti výskumu a strategické partnerstvá.

Tento pozitívny obraz potvrdili aj odborníci zoskupení v rámci panelu Delphi, a to ako súčasť scenáru budúceho vývoja internacionalizácie vysokoškolského vzdelávania v Európe: formovanie svetových občanov a odborníkov, ktorí rešpektujú a oceňujú iné kultúry a sú schopní prispieť k rozvoju znalostných ekonomík a sociálne inkluzívnych spoločností. Európa v takejto podobe by tak lepšie dokázala so zvyškom sveta nielen súťažiť, ale s ním aj spolupracovať.

V scenári sa určilo niekoľko faktorov na uľahčenie tohto procesu:

- technologické možnosti na virtuálnu výmenu a zmiešané učenie (vrátane posilnenia medzinárodnej interaktívnosti študentov)
- ďalší rozvoj spoločných a dvojitých diplomov
- väčšia integrácia možností na štúdium v zahraničí a stáže
- zlepšenie vzájomného uznávania kreditov a diplomov
- zlepšenie kvalitatívnych ukazovateľov pre zaručenie kvality a systémov klasifikácie
- silnejší záväzok v oblasti rovnocenných partnerstiev a vzájomných prínosov
- silnejšia podpora verejno-súkromných iniciatív
- väčšie zosúladenie vzdelávacích a výskumných politík a zosúladenie s ostatnými úrovňami vzdelávania (primárne, sekundárne a odborné vzdelávanie a vzdelávanie dospelých).

Zároveň sa identifikovali tieto prekážky:

- nedostatočné financovanie, väčšia závislosť na krátkodobých externých zdrojoch financovania, nadmerné zameranie sa na tvorbu príjmov, byrokratické prekážky, nesúlad medzi modelmi financovania vysokoškolského vzdelávania v Európe
- nedostatočné zabezpečenie výučby cudzích jazykov, dominancia angličtiny ako jazyka vzdelávania a výskumu
- prílišné zameranie sa na mobilitu, ktorá je dostupná len malej elitnej skupine a nie je začlenená do učebných plánov, alebo v rámci výučby a vzdelávania, nedostatočné angažovanie sa a odmeňovanie fakúlt a zamestnancov
- nedostatočná integrácia inštitucionálnych, národných a nadnárodných politík.

V rámci scenára sa súčasné pracovné vymedzenie internacionalizácie rozšírilo na „zámerný proces začleňovania medzinárodného, medzikultúrneho alebo globálneho rozmeru do účelu, funkcií a poskytovania post-sekundárneho vzdelávania s cieľom zvýšiť kvalitu vzdelávania a výskumu pre všetkých študentov a pracovníkov a zmysluplným spôsobom prispieť k fungovaniu spoločnosti.“

Toto nové vymedzenie je odzrkadlením zvýšeného povedomia o tom, že internacionalizácia vysokoškolského vzdelávania sa musí stať inkluzívnejšia a menej elitárska a že mobilita sa musí začleniť do internacionalizovaných učebných plánov so zameraním na internacionalizáciu pre všetkých. Opätovne sa zdôrazňuje, že internacionalizácia vysokoškolského vzdelávania nie je samoučelná, ale je prostriedkom na zvýšenie kvality a nemala by sa opierať iba o ekonomické dôvody.

Väčšina národných stratégií sa stále zameriava hlavne na mobilitu, krátkodobé a/alebo dlhodobé ekonomické zisky, nábor talentov a umiestňovanie na medzinárodné pozície. Znamená to, že je potrebné vynaložiť omnoho väčšie úsilie na začlenenie týchto prístupov do komplexnejších stratégií, v ktorých sa väčšia pozornosť bude venovať aj

internacionalizácii učebných plánov a študijných výsledkov ako prostriedku na zvýšenie kvality vzdelávania a výskumu.

Na podporu rozvoja internacionalizácie vysokoškolského vzdelávania v Európe boli formulované tieto odporúčania:

1. riešiť problémy súvisiace s nesúlalom v oblasti mobility kreditov a diplomov a inštitucionálnej spolupráce, ktoré vyplývajú z výrazných rozdielov v systémoch, postupoch a spôsoboch financovania vysokoškolského vzdelávania
2. uznať rastúcu popularitu pracovných stáží a vytvárať možnosti spojiť ich so štúdiom jazykov a kultúry a štúdiom v zahraničí
3. podporiť dôležitú úlohu akademického a administratívneho personálu v rámci ďalšieho rozvoja internacionalizácie vysokoškolského vzdelávania
4. podporovať širšie vysokoškolské vzdelávanie a spoluprácu s odvetvami priemyslu v kontexte mobility študentov a pracovníkov
5. venovať väčšiu pozornosť internacionalizácii na vnútroštátnej úrovni, pričom je potrebné začleniť medzinárodné a medzikultúrne výsledky vzdelávania do učebných plánov pre všetkých študentov
6. odstrániť prekážky, ktoré bránia rozvoju spoločných diplomov
7. rozvinúť inovatívne modely digitálneho vzdelávania a zmiešaného učenia ako nástroja na doplnenie internacionalizácie vysokoškolského vzdelávania
8. zosúladiť internacionalizáciu vysokoškolského vzdelávania s internacionalizáciou na iných úrovniach vzdelávania (primárne, sekundárne a odborné vzdelávanie a vzdelávanie dospelých)
9. stimulovať dvojjazyčné a mnohojazyčné vzdelávanie na úrovni primárneho a sekundárneho vzdelávania ako základ jazykovej politiky, ktorá podporuje rozmanitosť
10. odstrániť prekážky medzi internacionalizáciou výskumu a vzdelávania na všetkých úrovniach v záujme väčšej synergie a lepších príležitostí.

Vysokoškolské vzdelávanie ako verejný statok a vec vo verejnom záujme nie je nevyhnutne v rozpore s narastajúcou podnikateľskou činnosťou a súkromným vlastníctvom, je však dôležité zabezpečiť, aby internacionalizácia vysokoškolského vzdelávania fungovala v súlade s dokumentom nazvaným *Presadzovanie akademických hodnôt v internacionalizácii vysokoškolského vzdelávania, Výzva na prijatie opatrení (Affirming Academic Values in Internationalisation of Higher Education, A Call for Action)* (IAU, 2012) a s *Chartou mobility zahraničných študentov (International Student Mobility Charter)* (EAIE a IEAA).

Dôležitá úloha Európskej únie a bolonského procesu pri rozvoji internacionalizácie vysokoškolského vzdelávania v Európe, ale aj na celom svete, je nepopierateľná a musí sa ďalej rozvíjať. V rámci tohto procesu je však nevyhnutné sústrediť sa na partnerstvo a spoluprácu, ktorými sa uznávajú a rešpektujú príslušné rozdiely, potreby, ciele, záujmy partnerskej strany a prevládajúce ekonomické a kultúrne podmienky. Európa môže byť príkladom len vtedy, ak bude ochotná uznať, že sa môže učiť aj od iných. Budúcnosť internacionalizácie vysokoškolského vzdelávania v Európe sa zdá byť svetlá, no len v prípade, že jednotlivé zainteresované a zúčastnené strany budú naďalej otvorene diskutovať o princípoch, prínosoch, prostriedkoch, príležitostiach a prekážkach súvisiacich s týmto prebiehajúcim procesom zmien.